

Het jaar 2015 zal vooral de geschiedenis ingaan als het jaar van de vele vluchtelingen uit het Midden-Oosten. Onlangs verschenen publicaties waaruit blijkt dat een uitgedroogde bodem daarbij een belangrijke factor is geweest. Syrië werd van 2006 – 2010 namelijk getroffen door ernstige droogte. Oogsten mislukten en de veestapel stierf, met volgens de Verenigde Naties als gevolg honger en armoede voor twee tot drie miljoen boeren. Die trokken vervolgens naar overbelaste Syrische steden, wat nog meer concurrentie betekende om water en voedsel. De lange en intense droogte past in de trend die volgens gerenommeerde instellingen bij klimaatverandering hoort. De langdurige hitte zou slechts een voorproefje zijn van een toekomst vol droge winters die de regio te wachten staat.

De Verenigde Naties hadden het jaar 2015 uitgeroepen tot het internationale Jaar van de Bodem. De achterliggende gedachte daarbij was het onderstrepen van het belang van de bodem en haar natuurlijk kapitaal. De bodem staat immers onder druk en vormt daarmee een bedreiging voor de voedselvoorziening, de drinkwaterbeschikbaarheid, de beschikbaarheid van grondstoffen, maar ook voor adaptatie aan klimaatverandering. Wereldwijd zijn in 2015 veel extra activiteiten georganiseerd rond het thema bodem. Op de website www.jaarvandeodem.nl kunt u lezen hoe we dat in Nederland hebben ingevuld. Of daarmee de bedoelde bewustwording tot stand is gebracht valt natuurlijk moeilijk te zeggen, maar zeker is wel dat daarvoor een goede basis is gelegd. Wat de adaptatie aan klimaatverandering betreft kunnen landbouwkundige proeven met het telen van gewassen op zilte grond worden vermeld. Dat lijkt me nog een peulenschil vergeleken met de teelt op kurkdroge grond.

De Verenigde Naties organiseerden ook de klimaatconferentie in Parijs, waar verregaande afspraken zijn gemaakt over het terugdringen van broeikasgassen. Ik heb nog niets gelezen over de rol van de bodem daarbij. Voorbeelden daarvan zijn de opslag van koude en warmte in watervoerende pakketten en het gebruik van geothermische energie. Hierdoor kan op koolwaterstoffen worden bespaard, wat uiteraard leidt tot vermindering van de uitstoot van broeikasgassen. Ook het verhogen van het organische stofgehalte van de bodem zou wat mij betreft meer aandacht mogen krijgen. Zo kan immers het broeikasgas kooldioxide langdurig in de bodem worden opgeslagen, terwijl tegelijkertijd de bodemvruchtbaarheid zal toenemen.

Weerman Peter Kuipers Munneke voorspelde dat in het jaar 2016 wederom warmterecords gaan worden gebroken. Hij leidt dat af aan de temperatuur van het water in de Stille Oceaan, die extra hoog is door het verschijnsel El Niño. Dit zorgt voor opwarming van het zeewater langs de evenaar in de oostelijke Stille Oceaan en heeft effecten voor het weer in grote delen van de wereld.

Ik hoop dat we in 2016 vorderingen kunnen noteren met het terugdringen van het gebruik van koolwaterstoffen, mede door de alternatieve energie die bodemkundigen nog meer kunnen promoten. En hopelijk is er nog voldoende bodemkundige deskundigheid beschikbaar voor onderzoek naar de beschikbaarheid van voedsel, schoon water en veilige woonplekken in relatie tot de klimaatverandering.